

NOVÝ POHLED ÚSTAVNÍHO SOUDU NA UZNÁNÍ DLUHU

Věřitel podal 28. června 2017 na dlužníka žalobu, aby se domohl zaplacení částky 1 800 000 Kč. Uvedené částky se domáhal s odůvodněním, že na základě smlouvy o půjčce ze dne 31. července 2008, uzavřené mezi ním a žalovaným dlužníkem, zapůjčil žalovanému částku ve výši 1 185 000 Kč. Dále na základě smlouvy o půjčce ze dne 12. června 2009 zapůjčil žalovanému částku 300 000 Kč a na základě smlouvy o půjčce ze dne 23. prosince 2009 částku 315 000 Kč. Celková částka zapůjčená žalovanému věřitelem činí 1 800 000 Kč. Žalující věřitel a žalovaný dlužník si mezi sebou ve smlouvách o půjčce sjednali smluvní úrok ve výši 6 % ročně. Následně dohodou ze srpna roku 2015 o změně smluv o půjčkách odpustil věřitel dlužníkovi placení smluvního úroku sjednaného v rámci smluv o půjčkách.

NENÍ-LI SJEDNÁNA SPLATNOST DLUHU, ZAČÍNÁ SE PROMLČOVAT HNED DRUHÝ DEN

Soud prvního stupně ani soud odvolací žalobnímu návrhu nevyhověly. Vzhledem k námitce promlčení vznesené žalovaným dlužníkem prvostupňový soud posoudil věc tak, že v posuzovaném případě promlčecí lhůta práva věřitele na vrácení plnění z půjčky, jejíž splatnost nebyla účastníky sjednána, začala běžet ode dne následujícího poté, co právní vztah ze smluv o půjčce vznikl, tzn. od 1. srpna 2008, od 13. června 2009 a od 24. prosince 2009. (Nebyla-li totiž splatnost dluhu dohodnuta, stanovena právním předpisem nebo určena v rozhodnutí, lze o splnění dluhu požádat dlužníka kdykoliv. V takových případech je třeba považovat za den rozhodný pro počátek běhu promlčecí lhůty již ten den, který následuje po vzniku právního vztahu sjednaného na neurčitou dobu.) Nárok věřitele je (byl) tak vzhledem k podání žaloby ke dni 28. června 2017 promlčen, neboť žaloba byla podána po uplynutí tříleté promlčecí doby (resp. lhůty). Dohodu z roku 2015 o prominutí úroků nelze hodnotit jako uznání dluhu, jak si představoval žalující věřitel. S hodnocením soudu prvního stupně se ztotožnil i odvolací soud a potvrdil prvostupňový rozsudek zamítající žalobu. Následně dovolání věřitele Nejvyšší soud odmítl. Podle Nejvyššího soudu věřitel v dovolání nevznesl žádnou otázku, jež by zakládala jeho přípustnost. Věřitel se obrátil s ústavní stížností na Ústavní soud.

DLUŽNÍK MĚL DLUH ZA PROMLČENÝ, PŘESTO ZAVŘEL DOHODU O ODPUŠTĚNÍ ÚROKŮ

Věřitel tedy zapůjčil dlužníkovi uvedenou částku 1,8 milionu Kč a dlužník mu nic nevrátil, což ani nepopíral; bránil se však, jak uvedeno, námitkou promlčení. Věřitel pak měl za to, že námitka promlčení není důvodná, neboť došlo k uznání dluhu ze strany dlužníka (což způsobilo běh nové desetileté promlčecí lhůty), a to mimo jiné tím, že věřitel a dlužník spolu uzavřeli v roce 2015 dohodu, kterou se předchozí smlouvy o půjčkách (resp. jimi založený právní vztah) mění tak, že dlužník nemusí hradit

úrok, který byl původně ve smlouvách sjednán. Soudy přitom dospěly k závěru, že zmíněná dohoda o prominutí úroků nemůže představovat zároveň uznání dluhu. Tento jejich závěr však Ústavní soud ve svém nálezu spis. zn. III. ÚS 392/20 ze dne 10. 3. 2020 odmítl a všechna rozhodnutí obecných soudů v dané sporné věci zrušil.

SMYSL A ÚČEL UZNÁNÍ DLUHU

Ústavní soud připomněl, že podle ustáleného výkladu patří uznání dluhu mezi zajišťovací právní prostředky, přičemž zajišťovací mechanismus je dvojitý. Uzná-li dlužník v písemné formě svůj dluh co do důvodu a výše, vychází se z toho, že dluh v době uznání trval, nezanikl. Po uznání dluhu je to proto nově dlužník, kdo musí prokázat případný opak, tedy že dluh například vůbec nevznikl nebo již netrvá. Vedle takového přenesení důkazního břemene způsobuje uznání dluhu též přerušení běhu promlčecí lhůty, kdy od uznání dluhu počne běžet promlčecí lhůta nová, a to desetiletá. Z uznání musí být zjištělné, jakého dluhu se týká a do jaké výše dlužník svůj dluh uznává. Podle judikatury Nejvyššího soudu platí (např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 12. 3. 2019, spis. zn. 21 Cdo 292/2018), že v případech uznání dluhu vzniklého za účinnosti zrušeného občanského zákoníku (tj. do 31. 12. 2013) se i jeho případné pozdější uznání řídí zrušeným občanským zákoníkem.

HODNOCENÍ A ŘEŠENÍ PŘÍPADU

Uznání dluhu musí být písemné, musí z něj být patrné, jaký dluh se v něm uznává a do jaké výše. Musí z něj být také seznatelný příslib dlužníka dluh zaplatit. Písemný text dohody o prominutí úroků přitom v daném případě výslovně odkazuje na jednotlivé smlouvy o půjčkách, tedy je z ní patrné, z jakého důvodu a kolik žalovaný dlužník v době uzavření dohody dlužil (přitom ani soud neměl pochybnost, že dlužník věřiteli nic nevrátil, když dlužník ani opak netvrdil). Uvedenou dohodu je nutno v kontextu posuzované věci podle Ústavního soudu vykládat tak, že jejím podpisem dlužník vyjádřil svou vůli dluh zaplatit, byť samotný text dohody takový závazek výslovně neobsahuje; takový závazek ovšem obsahují původní smlouvy o půjčkách, k nimž se podpisem dohody z roku 2015 dlužník opětovně přihlásil, a povinnost vrátit uvedenou částku (vzniklá podle původních smluv) zůstala dohodou z roku 2015 nedotčena. Ústavní soud si je přitom vědom, že uvedeným výkladem poněkud vykročil z praxe, jak bylo uznání dluhu zrušeným občanským zákoníkem chápáno. Ovšem vzhledem k okolnostem dané věci – tedy k tomu, že dlužník dobrovolně s věřitelem uvedenou dohodu uzavřel –, jakož i vzhledem k tomu, že způsob nazírání na institut uznání dluhu prošel od devadesátých let minulého století, kdy bylo ustanovení § 558 vloženo do občanského zákoníku, vývojem, jenž se projevil i v současném občanském zákoníku, nepovažuje Ústavní soud takový postup za nepřiměřený, a to ani v tom ohledu, že by byl pro žalovaného dlužníka překvapivý. Obecné soudy (a ani žalovaný dlužník sám) se totiž hlouběji nepokusily – *ostatně jistě i pozorný čtenář se již v úvodu článku nad daným faktem pozastavil* – vysvětlit, proč by vlastně dlužník uvedenou dohodu podepsal, pokud by svůj dluh nehodlal uznat. Přitom ekonomický účel dohody z roku 2015 je podle Ústavního soudu zcela zřejmý: věřitel dostane zpět dlužnou částku a dlužník nebude muset hra-

dit dohodnutý úrok. Rovněž je očividné, že přistoupil-li dlužník na dohodu o změně dříve sjednaného právního vztahu podle smluv o půjčce, vzbudil ve věřiteli důvodné očekávání, že mu budou jeho prostředky vráceny. Ústavní soud se neztotožnil s názorem odvolacího soudu, že hodnotit dohodu o prominutí úroků zároveň jako uznání dluhu by bylo nepřiměřené vzhledem k tomu, že ji uzavíraly obě strany jako právní laici. Naopak i z čistě laického pohledu lze podle Ústavního soudu přijmout, že souhlasí-li dlužník s tím, že mu věřitel odpustí sjednané úroky, znamená to současně potvrzení původního dluhu.

RWF

ČEŠI DŮVĚŘOVALI PŘEDEVŠÍM ZDRAVOTNÍKŮM

Čechům v době nouzového stavu a šíření nového koronaviru pomáhaly koníčky i seriály. Báli se hospitalizace, ale chovali důvěru v český zdravotnický systém. Vyplyvá to z výzkumu chování lidí v době koronavirových omezení, o kterém Mendelova univerzita v Brně informovala na svém webu. Odborníci budou výsledky z Česka porovnávat s poznatky kolegů z padesátky zemí světa, kde lidé odpovídali na stejné otázky.

„Čechům nejvíce pomohly koníčky, kontakt s přáteli na dálku a sledování seriálů a filmů. Před napjatou atmosférou, kterou vytvářely zprávy v médiích i na sociálních sítích o neustále se zvyšujících počtech obětí koronaviru, nacházeli útočiště i v práci,“ uvedl v tiskové zprávě Jiří Čeněk z Ústavu sociálních studií Fakulty regionálního rozvoje a mezinárodních studií Mendelovy univerzity. K víře se upínala menší část respondentů.

Zatímco důvěra ve zdravotníky byla i přes strach z hospitalizace značná, vláda ani státní správa ji v takové míře neměly. Přesto zhruba polovině dotázaných přišla zavedená bezpečnostní opatření v Česku jako adekvátní. Jen zhruba 20 procent lidí přiznalo, že si kupovalo zásoby potravin na delší dobu. Z výzkumu celkově vyplynulo, že Češi jsou disciplinovaní a většinou se podřizovali vládním nařízením.

V ČR se do výzkumu zapojilo asi 1 500 lidí. Odpovídali také na otevřené otázky. „Máme dost odpovědí na otázky typu, co dělali, co je stresovalo, švalo,“ doplnil Čeněk. Nejčastěji si lidé stěžovali obtíže v práci, ztrátu lidského kontaktu a odloučení od partnera, ale také na omezení svobod a zavřená obchodní centra. Obávali se dostupnosti zdravotní a sociální péče.

Studie koordinovaná odborníky z Aarhuské univerzity v Dánsku je podle Čenka ojedinělá rozsahem, odpovídaly desetitisíce lidí z celého světa. Kompletní výsledky budou teprve zveřejněny. Nemusí nutně sloužit jen psychologům. „Mohou pomoci odborníkům různých profesí porozumět psychologickým důsledkům pandemie. Případně mohou orgánům státní moci napomoci v identifikaci skupin obyvatel v psychologické rovině nejvíce ohrožených pandemií,“ uvedl Čeněk. Zdrojová data a statistické analýzy budou zveřejněny na internetu a k dispozici každému, kdo by je chtěl sám analyzovat.

